

ДЕРИВАТИ З ТВІРНОЮ ОСНОВОЮ ІВАН У ЗАХІДНОПОЛІСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ

У статті проаналізовані західнополіські деривати з основою одного з найпоширеніших власних особових імен *Іван*. Установлено, що існує понад сотню варіантів цього імені, серед яких найбільше із суфіксами, що надають зменшено-пестливого відтінку (*Іванко, Іванцьо, Іванчик, Іваник, Івась, Івасик* та ін.), але є і збільшено-згрубілі варіанти (*Іванило, Йванисько, Іванище, Іваняка*), пор. ще утворення від основи *Ван-я* (*Ванька, Ваньчик, Ванюра, Вандя, Ваньча*). Від цього імені походить також більше півсотні західнополіських прізвищ (*Іванашко, Іваневич, Іваненко, Іванечко, Іваникович, Іваницький, Іваничук, Іванісік, Іваницький, Іванічик, Іваніщук, Іванович, Івановський, Іванський* та ін.). Чимала кількість і прізвищ, пор. «видумки» з такими додатковими характеристиками носія: *Іван Білобривий, Іван Чорний, Іван Довгий, Іван Короткий, Іван Маленький* (у дійсності височенного росту), *Іван Грозний* (сердитий), *Іван Кисле Молоко* (завжди незадоволений), *Іван Циганок* (прадід із циган), *Іванчортъйогознає* (часто повторював *чорт його знає*), *Іван-Баран, Іванчело, Іванело, Івантюра*; прізвиська жінок, заміжніх за *Іванами*: *Іваниха, Іващица, Івашиниха, Іванищица*. Засвідчені деривати утворені як морфологічним (суфіксація), так і неморфологічним (лексико-семантичним) способами.

Ключові слова: Західне Полісся, антропонімія, власне особове ім'я, прізвище, прізвисько.

Обґрунтування наукової проблеми та її значення. Багато діячів української культури різних періодів іменовані *Іванами*, назвемо лише мовознавців: *Іван Верхратський, Іван Вагилевич, Іван Франко, Іван Зілинський, Іван Огієнко, Іван Панькевич, Іван Ковалик, Іван Вихованець* та ін. Уже цей частковий перелік свідчить, що *Іван* – одне з найпоширеніших і найулюбленіших донедавна імен серед українців, бо, по-перше, у святцях, тобто книжці-календарі, «подані Святі, які згадуються кожного дня протягом року» [3, IV, с. 240] і за якими найчастіше іменували немовлят під час хрещення, *Іванів* вшановували понад 170 разів (пор. народні приказки: *Прийшо́в Іва́н Предте́ча – забра́в усі́ свята́ на плéчи, а по́сля Предте́чи хто ни ро́бить, то́го б'ють у плéчі; Пі́сля Іва́на не тре́ба жу́па́на; Іва́на Купа́ла – ба́ба му́ки ни ма́ла, а на Питу́ра пиро́гів напикла́; На Іва́на і вода́ п'я́на; На Іва́на Головосі́ки шоб бу́ли по́вни засі́ки; Хто не обсі́явся до Іва́на Богусло́ва, той не варт до́брого сло́ва; Іва́на Златоу́ста – посóхнуть*

на плóті ху́ста та ін. [1, с. 17–24]). По-друге, адаптоване до української мови це ім'я легке для вимови, і, по-третє, воно виявляє найбільшу словотвірну валентність (за дослідженнями О. Нестерчук, у волинсько-поліських говірках ця твірна основа може приєднувати 14 суфіксів [4, с. 24], тоді як *Михайло, Павло, Петро* лише 12, *Адам* – 11, *Андрій, Василь, Тарас* – 9, інші ще менше). Та й походження його «божеське»: «із стцсл. Іоаннь, а це із ст. євр. *Johanan* і *Jochanan*, що означає «Бог був ласкавий» чи «ласка Божа». Гр. *Joannes*, нім. *Johann*, фр. *Jean* (Жан), ісп. *Juan* (Хуан), іт. *Giovanni* (Джіованні), англ. *John*, угор. *János*» [3, II, с. 129].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Власні імена Західного Полісся досліджені лише частково. Трохи повніше представлена фіксація антропонімів цієї території в лексикографічних працях, зокрема у виданнях Західнополіського ономастико-діалектологічного центру Інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: «Словник варіантів власних імен північно-західної України» [6], тритомний «Словник прізвищ північно-західної України» [7], «Словник прізвищ північно-західної України та суміжних земель» [8], О. Нестерчук «Атлас варіантів власних особових імен Волинського Полісся» [4]. Крім цього, нещодавно О. Нестерчук захистила кандидатську дисертацію «Словотвір варіантів власних особових імен жителів Волинського Полісся» [5], однак ще немає окремого дослідження всіх антропонімів, похідних від якогось власного особового імені.

Отже, **мета статті** – простежити функціонування цього найпоширенішого оніма *Іван* в західнополіській антропонімії та виявити його дериваційну «спроможність».

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У говірках навіть такої невеликої частинки території Західного Полісся, як Волинське Полісся, дослідженої О. Нестерчук, зафіксовано лише три фонетичні варіанти імені *Іван* – *Йван, Їván* та вісім словотвірних варіантів із суфіксами, що надають зменшено-пестливого відтінку (*Іва́нко, Іва́нцьо* || *Йва́нцьо, Іва́нчик* || *Йва́нчик, Іва́ник, Іване́ць* || *Йване́ць, Іва́сь, Іва́сьо, Іва́сик*) та шість збільшено-згрубілого (*Івані́ло* || *Йвані́ло, Іва́нисько* || *Йва́нисько* || *Йвані́сько, Івані́ще* || *Йвані́ще, Іваня́ка, Іва́хно*), засвідчено також декілька утворень із твірною основою *Ван-я* (*Ва́нька, Ва́ньчик, Ваню́ра, Ва́ндя, Ва́ньча*) та виявлені запозичення з інших мов (*Ва́ня, Я́ник, Ванó*) [4, с. 44–45].

Якщо ж для дослідження взяти більшу територію, то, зрозуміло, буде й більше таких варіантів, напр., у говірках північно-західної України вживані ще такі деривати, не зафіксовані О. Нестерчук: *Ванько́, Ваню́ша, Ваня́ка, Ваня́тко, Ване́й, Ва́ндзьо, Ва́нджа, Ва́ндик, Ва́ндя, Вандьо́ха, Ва́нік, Ва́но, Ваньо́к, Ваньо́па, Ваньо́ха, Ваню́рик, Ваню́ха, Ва́нцьо, Ва́ньша, Іване́нько, Іване́ця, Івані́ця, Іва́ньо, Івано́к, Іваню́ра, Іва́нушка, Іва́ниша, Іва́шко, Їване́о, Їва́нчисько, Їва́нцьо, Їване́ль, Їва́нчик, Їова́н, Юва́н, Ня́ньо* [6, с. 59–64]. Безперечно, і тут немає певності, що це вже зафіксовані всі деривати, адже для цього потрібно було б відвідати всі населені пункти досліджуваної території, розпитати всіх жителів кожного села чи міста про їхніх *Іванів*. Зауважимо, що в сучасному іменнику молодшого покоління українців це ім'я вже рідко вживане, подані вище варіанти належать здебільшого представникам старшого і найстаршого покоління.

Від чоловічого імені *Іван* утворено жіноче ім'я *Іванна*, що теж має низку варіантів: *Іва́нка, Іва́ночка, Їва, Іване́лла, Іва́ниця, Іваньо́ха, Івану́ха, Іва́нця, Іва́сенька, Іва́чка, Іва́ха, Іва́шка, Ївонька, Ївчик, Іва́ня, Іва́ська*, пор. також *Вані́ца, Ва́нька, Ваньо́ха, Ва́нця, Вану́ля, Вану́ся, Ваню́ха* та ін. [6, с. 229–230].

У говірках Західного Полісся засвідчені стійкі словосполучення та прислів'я і приказки з цим іменем та його варіантами, пор.: *па́рочка: Іва́н і Ода́рочка* [2, с. 308], *Ва́ньку валя́ти* [2, с. 41], як *Іва́нушка-дурачо́к* [2, с. 145], *крича́ти на всю Іва́ську* [2, с. 356]; *На кого́ па́лкою не кинь, то попаде́ш на Їва́на* [1, с. 67]; *Пан с па́ном, а Іва́н з Іва́ном* [1, с. 47]; *Свою́ вину́ на Ва́ньку зверну́* [1, с. 46]; *Ни дай, Бо́же, з Їва́на па́на* [1, с. 47]; *Іва́не, не га́йся: ро́биш чи не ро́биш, а́ле хита́йся* [1, с. 55]; *Сві́сни, Їва́нку: ти дурні́ший* [1, с. 57]; пор. також дитячі дражнилки з *Іванів* [1, с. 138].

Про народну любов до імені *Іван* свідчить також і те, що воно та його варіанти стали твірною основою багатьох українських прізвищ. Так, лише в північно-західній Україні проживають мешканці з такими прізвищами (їх понад півсотні!): *Івана́шко, Іване́вич, Іване́нко, Іване́чко, Іванико́вич, Івані́с, Івані́цький, Іваничу́к, Іва́нів, Івані́с, Івані́сік, Івані́сов, Івані́цький, Івані́чик, Іваніщу́к, Іванке́вич, Іва́нов, Іванове́ць, Івано́вич, Івано́вський, Іва́нський, Івану́с, Івану́ха, Івану́щик, Іва́нців, Іва́нченко, Іванчу́к, Іванчу́ра, Іваню́к, Іваню́та, Іваню́ха, Іванько́в, Іваньо́ха, Івасе́йко, Івасе́нко, Іва́сечко, Івасю́к, Іва́ський, Іва́хів, Іва́шин, Івашке́вич, Іва́шків, Івашу́тін, Іва́щенко, Іва́щик, Іваці́шин, Іващу́к*

[8, с. 153–155], *Іванюк* [8, с. 157], *Ваньó, Ванькó* [8, с. 57]; очевидно, цього ж походження *Івченко, Івчик, Івчук* [8, с. 155].

Як бачимо, для такої деривації використані як «суто прізвищеві» суфікси (тобто ті, що «спеціалізувалися» у творенні прізвищ) *-енк-о, -ук/-юк, -чук*, так і поліфункційні *-ськ-ий, -ицьк-ий, -евич, -к-о, -ик/-ік, -ів, -ох-а, -ин* та ін. Прізвища *Іванець, Іванік (=Іваник), Іванчик, Івашко* повністю однозвучні із зафіксованими варіантами імені *Іван* і утворені лексико-семантичним способом. Очевидно, що й деякі інші мають таке ж творення, але ті варіанти імені не дійшли до наших днів, бо лише прізвища передаються з покоління в покоління. Цікавим є той факт, що прізвищами стали лише варіанти імен, що мають нейтральне значення чи з пестливо-здрібнілим відтінком, але жодного разу не засвідчені утворення від твірних основ *Іваніло, Іванисько, Іваніще, Іваняка*. Не засвідчено також і прізвища *Іван*, яке походило б від повного християнського імені, хоч інші офіційні імена часто ставали прізвищами, пор.: *Богдан, Борис, Назар, Радіон, Роман, Сава, Станіслав, Тарас, Юхим* [8] та ін.

Оскільки це ім'я ще досить поширене, то й патроніми *Іванович* та *Іванівна* || *Івановна* часто вживані. Щоправда, в деяких колективах помічена особливість уживання такого патроніма в сполученні з іменем чи без нього. Наприклад, односельці звертаються лише по імені до своїх ровесників та молодших, а патронім використовують, якщо представники займають якісь посади – бухгалтер, фельдшер, голова сільради і т. д. У шкільних колективах теж відбулася диференціація: до вчителів *Петра Івановича* та *Галіни Іванівни* звертаються так, але до столяра школи чи техпрацівниці просто *Іванович, Іванівна*. Серед містечкових колективів поширений патронім *Вановна*, особливо в поєднанні з іменем *Марія – Мар'я Вановна*, іноді ці два слова звучать як одне зрощення.

Цей перелік антропонімів був би неповний, якби не розглянули неофіційних найменувань. Тут подаємо і мотивацію прізвицьк, щоб їх відрізнити від варіантів імен (прізвицьками вважаємо лише ті утворення, що постали внаслідок перенесення імені з іншої особи, пор.: внучка *Марінка* має прізвицько *Годарочка*, бо і зовнішністю, і характером подібна до своєї баби Одарки). Отже, у північно-західній Україні побутують такі прізвицька з твірною основою *Іван* [7 II, с. 3–5]: *Іва* (бо патронім *Іванович*), *Іван* (1. від батькового імені *Іван*; 2. від прізвищ *Іванов, Іванус, Івашин, Іваньоха* та ін.), *Івась* (від імені прадіда),

Іва́нька || *Іва́нка* (від прізвища *Іванишина*), *Іва́нко* (від батькового імені), *Іва́нцюв* (від імені діда *Іва́нця*), *Івасю́нів*, *Іва́нчиков*, *Іва́нчикова* (указує на приналежність), *Іва́н Ба́бин* (бо в сім'ї верховодила дружина), *Іва́н Баю́ра* (жив біля величезної калюжі), пор. «видумки» з додатковими характеристиками носія: *Іва́н Білобрі́вий*, *Іва́н Чо́рний*, *Іва́н До́вгий*, *Іва́н Коро́ткий*, *Іва́н Ма́ленький* (у дійсності височеного росту), *Іва́н Гро́зний* (сердитий), *Іва́н Ки́сле Молоко́* (завжди незадоволений), *Іва́н Кова́лик* (працював ковалем), *Іва́н Ци́ганок* (прадід з циган), *Іванчортъйогознає* (часто повторював *чортъ його знає*), *Іва́н-Ба́ра́н*, *Іва́н-Ба́раба́н*, *Іванче́ло*, *Іва́не́ло*, *Іваню́та*, *Івантю́ра*, пор. також прізвиська жінок, заміжніх за *Іванами*: *Іва́щи́ха*, *Іва́ні́ха*, *Іваши́ни́ха*, *Іва́ніщи́ха*; *Іва́ні́шна* (від материного патроніма). Побутує понад два десятки прізвиस्क із твірною основою *Ван-я* [7, I, с. 171–172]: *Ва́нджа* || *Ва́нжа*, *Ване́лька*, *Ване́їв*, *Ванзьо́нь*, *Вані́ло*, *Ва́нік*, *Вано́* (подібний на грузина), *Ва́нцік*, *Ва́нчо*, *Ва́нша*, *Ваню́рик*, *Ваню́риків*, *Ваню́рикова*, *Ваню́ха* (син росіянина), *Ваню́ши́ха*, *Ва́нька Рі́жій*, *Ванькасо́* (характеристика мовлення), *Ваньо́ка*, *Ваньо́ха* (від прізвища *Ваньо*), *Ва́ньчикув* та ін. Крім цього, цілі родини могли отримувати прізвиська, якщо засновником роду колись був *Іван*: *Іва́ні*, *Іва́нці*, *Іва́ніши́ні*, *Іванко́ві*, *Іванчу́кі*, *Іванюши́*, *Івасі* та ін.

Переважаючи в національному іменнику наймення могли навіть ставати назвою цілого народу. Порівняйте запис І. Франка з його «Галицько-руських народних приповідок»: «Що Мазур, то Бартко», до якого доданий коментар «Мазури люблять уживати се ім'я, як Русини Іван або Микола». Як бачимо, узагальнення набуло й ім'я *Іван* – одне з найпоширеніших донедавна серед східних слов'ян, про що писав і А. Малишко:

*Микитки та Васильки та Олесі
І кожен третій на ім'я Іван...*

Тому й радянських солдатів гітлерівці називали *іва́нами*, а ті у відповідь їх *фрі́цями*. Під час вторгнення радянських військ у Чехословаччину 1968 р. чехи стояли з плакатами «*Іван, иди домой!*». Поступово змінювалася семантика цієї узагальнювальної назви, що призвело до виникнення серед простого люду тодішньої радянської імперії виразу *наш іва́н* у значенні 'керівник цієї держави' (*наш іва́н скризь сво́го но́са всу́не: як не в Уго́рщину і Чехослова́чину, то в*

Авганіста́н), а вираз *іва́н дава́ї (жени́) план* – це насмішка з так званого планового радянського господарювання.

Спостережено, що цим іменем та його варіантами можуть бути поіменовані й інші живі істоти і навіть неістоти. Наприклад, серед українців особливою любов'ю наділений лелека, з яким пов'язано багато повір'їв. Крім західнополіських номенів *бу́сел* || *бу́сел'*, *бу́сил* || *бу́с'іл'*, *бу́с'ол*, *бу́сен'*, *бу́син'*, *бу́с'ок*, *бу́с'он* || *бус'о́н*, *бус'а́к*, *бу́с'ко* || *бу́з'ко* || *буз'ко́*, *бо́йцун*, *бо́ц'ун*, *бо́ц'ан*, *бо́ц'он* та ін., лелеку ще називають *іва́н* || *йіва́н*, *іва́н-клекоту́н*, а самку *іванче́ха*.

Західні поліщуки деякі рослини теж «охрестили», тобто надали людські імена, серед яких деривати від *Іван*, пор.: *іва́нець* 'айстра', *йіва́нце* 'волошка', *іва́н-дурачо́к* 'кімнатна декоративна рослина зі стеблами, що плетуться', *йіва́нці* 'гриби маслюки', пор. також назви *іва́нко*, *іва́нчик* 1. 'шлунок свині', 2. 'сальтисон'.

Усе це свідчить про популярність імені *Іван* та про легкість творення від нього нових дериватів.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, на Західному Поліссі, як загалом в усій Україні, ім'я *Іван* ще зберігає свою популярність. Воно стало твірною основою багатьох словотвірних варіантів, а також прізвищ та прізвицьк. Нові номени утворені морфологічним (суфіксація) та неморфологічним (лексико-семантичним) способами.

Література

1. Аркушин Г. Сказав як два зв'язав: Народні вислови та загадки із Західного Полісся і західної частини Волині / Григорій Аркушин. – Люблін ; Луцьк : [б. в.], 2003. – 177 с.
2. Мацюк З. Що сільце, то нове слівце : Словник фразеологізмів Західного Полісся / Зоряна Мацюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 476 с.
3. Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови. У 4 т. / Іван Огієнко. – Вінніпег : [б. в.], 1979–1994.
4. Нестерчук О. Атлас варіантів власних особових імен Волинського Полісся / Оксана Нестерчук. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 132 с.
5. Нестерчук О. Г. Словотвір варіантів власних особових імен жителів Волинського Полісся : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. Г. Нестерчук. – Луцьк, 2014. – 20 с.
6. Словник варіантів власних імен північно-західної України / упоряд. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 372 с.
7. Словник прізвицьк північно-західної України. В 3 т. / упоряд. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.

8. Словник прізвищ північно-західної України та суміжних земель / упоряд. Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа-Друк, 2013. – 556 с.

References

1. Arkushyn H. Skazav yak dva zviazav : Narodni vyslovy ta zahadky iz Zakhidnoho Polissia i zakhidnoi chastyny Volyni / Hryhorii Arkushyn. – Liublin ; Lytsk, 2003. – 177 s.
2. Matsiuk Z. Shcho siltse, to nove slivtse : Slovnyk frazologizmiv Zakhidnoho Polissia / Zoriana Matsiuk. – Lytsk : Vezha-Druk, 2013. – 476 s.
3. Mytropolyt Parion. Etymologichno-semantychnyi slovnyk ukrainskoi movy. U 4 t. / Mytropolyt Parion (Ivan Ohienko). – Vinnipeg, 1979–1994.
4. Nesterchuk O. Atlas variantiv vlasnykh osobovykh imen Volynskoho Polissia / Oksana Nesterchuk. – Lytsk : Vezha-Druk, 2014. – 132 s.
5. Nesterchuk O. H. Slovtvir variantiv vlasnykh osobovykh imen zhyteliv Volynskoho Polissia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / O. H. Nesterchuk. – Lytsk, 2014. – 20 s.
6. Slovnyk variantiv vlasnykh imen pivnichno-zakhidnoi Ukrainy / uporiadnyk H. L. Arkushyn. – Lytsk : Volyn. nats. un-t im. Lesi Ykrainky, 2009. – 372 s.
7. Slovnyk prizvysk pivnichno-zakhidnoi Ukrainy : V 3 t. / uporiadnyk H. L. Arkushyn. – Lytsk : RVV «Vezha» Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ykrainky, 2009.
8. Slovnyk prizvyshch pivnichno-zakhidnoi Ukrainy ta sumizhnykh zemel / uporiadnyk H. L. Arkushyn. – Lytsk : Vezha-Druk, 2013. – 556 s.

Аркушин Григорий. Образования с основой *Иван* в западнoпoлeсскoй антропонимии. В статье проанализированы западнoпoлeсскie дериваты с основой одного из самых распространенных собственных личных имен *Иван*. Установлено, что существует свыше сотни вариантов этого имени, среди которых больше всего с уменьшительно-ласкательными суффиксами (*Иванко, Иванцо, Иванчик, Иваник, Ивась, Ивасик* и др.), меньше с увеличительными (*Иванило, Йванисько, Иванище, Иваняка*), ср. еще образования от основы *Ван-я* (*Ванька, Ваньчик, Ванюра, Вандя, Ваньча*). От этого имени происходит также больше полсотни западнoпoлeсских фамилий (*Иванашко, Иваневич, Иваненко, Иванечко, Иваникович, Иваницький, Иваничук, Іванісік, Іваніцький, Іванічик, Іваніщук, Іванович, Івановський, Іванський* и др.). Достаточно большое количество и прозвищ, сравните неофициальные названия с такими дополнительными характеристиками носителя: *Иван Білобровий, Иван Чорний, Иван Довгий, Иван Короткий, Иван Маленький* (в действительности очень высокого роста), *Иван Грозний* (сердитый), *Иван Кисле Молоко* (всегда неудовлетворенный), *Иван Цыганок* (прадед из цыган), *Иванчортъйогознає* (часто повторял *чорт його знає*), *Иван-Баран, Иванчело, Іванело, Івантюра*; прозвища женщин, замужних за *Иванами*: *Иваниха, Иващица, Ивашиниха, Иванищица*. Засвидетельствованные дериваты образованы как морфологическим (суффиксация), так и неморфологическим (лексико-семантическим) способами.

Ключевые слова: Западное Полесье, антропонимия, личное имя, фамилия, прозвище.

Arkushyn Hryhorii. Derivatives with the productive foundation «Ivan» in Western Polissian Anthroponyms. Analyzed in the article are Western Polissian derivatives formed from the root of one of the most widespread of proper names – *Ivan*. It was determined that there exist in excess of one-hundred variants of this name, among which the most numerous were those with suffixes that make it diminutive and/or impart a nuance of endearment and affection (*Ivanko, Ivants' o, Ivanchyk, Ivanyk, Ivas', Ivasyk*, etc.), though there also exists those variations that impart a nuance of coarseness or crudeness (*Ivanylo, Yvanys'ko, Ivanyshche, Ivaniaka*), as well as those created from the root *Van-ya* (*Van'ka, Van'chyk, Vaniura, Vandia, Van'cha*). From this name also originate more than fifty Western Polissian surnames (*Ivanashko, Ivanevych, Ivanenko, Ivanechko, Ivanykovych, Ivanyts'kyi, Ivanychuk, Ivanisik, Ivanyts'kyi, Ivanichyk, Ivanishchuk, Ivanovych, Ivanovs'kyi, Ivans'kyi*, and others). There is also a large number of nicknames, invented so as to include additional characteristics of the person being so named: *Ivan Bilobryvyi, Ivan Chornyi, Ivan Dovhyi, Ivan Korotkyi, Ivan Malen'kyi* (who in actuality is quite tall), *Ivan Hroznyi* (angry), *Ivan Kysle Moloko* (always dissatisfied), *Ivan Tsyhanok* (having a great-grandfather who was a gypsy), *Ivanchortyohoznaie* (often repeated the phrase «*chort yoho znaie*»), *Ivan-Baran, Ivanchelo, Ivanelo, Ivantiura*; nicknames of women who were married to men with the name «*Ivan*»: *Ivanykha, Ivantsykha, Ivashynykha, Ivanyshchykha*. Attested derivatives are formed by morphologic (through suffix) as well as by non-morphologic (lexical-semantic) means.

Key words: Western Polissia, anthroponomy, personal proper names, surnames, nicknames.

УДК 81'367

Михайло Вінтонів

СТАТУС РЕМИ В СТРУКТУРІ ВИСЛОВЛЕННЯ

У статті встановлено максимально повну парадигму засобів вираження комунікативної мети висловлення, схарактеризовано особливості еволюції поглядів на статус реми в структурі висловлення, проаналізовано формування теоретичних і концептуально-засадничих принципів визначення реми та простежено співвідношення актуального членування і формально-граматичного вираження речення. Висвітлено позиційні ознаки реми в реченні, встановлено систему ремоідентифікаторів та закономірності рематизації висловлення. У визначенні реми більшість лінгвістів використовує метод питань, згідно з яким рема – це те, що є короткою відповіддю на певне запитання, можливо, навіть гіпотетичне, а тема – те, що запозичено із запитання при повній відповіді. Поширені